

Національний університет
«Одеська Юридична Академія»

Факультет прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)

Кафедра криміналістики, судових експертиз
та поліграфології

Національний центр судових експертиз
при Міністерстві юстиції
Республіки Молдова

Міжнародна громадська організація
«Конгрес Криміналістів»

Одеський науково-дослідний
Інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО:
ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ,
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ,
ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ»

м. Одеса

05 червня 2026 року

КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО: ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

5 червня 2026 р.

*Одеса
2026*

**CRIMINALISTICS OF THE FUTURE:
DIGITAL INNOVATIONS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE,
GLOBAL CHALLENGES AND THREATS**

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

5 June 2026

*Odesa
2026*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 20 від 12 червня 2026 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №4 від 22 червня 2026 року)*

Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози: збірник матеріалів міжнар. наук.–практ. конф. (м. Одеса, 5 черв. 2026 р.) / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, В. Шепітько, Д. Колодін, А. Колодіна Л. Аркуша, та ін.]; Нац. ун-т «Одеська юридична академія», кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології; Національний центр судових експертиз при Міністерстві юстиції Республіки Молдова; Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, Міжнародна громадська організація «Конгрес криміналістів». Одеса: НУ «ОЮА», 2026. 564 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози», проведеної 5 червня 2026 року Національним університетом «Одеська юридична академія» за участю українських та іноземних науковців, судових експертів, представників правоохоронних органів, практиків, приватних експертів і здобувачів наукових ступенів. Матеріали присвячено криміналістичним інноваціям, цифровим технологіям, штучному інтелекту, розслідуванню злочинів у кіберпросторі, кримінально-правовим і кримінологічним викликам цифровізації, а також кримінально-процесуальним, оперативнорозшуковим та криміналістичним аспектам документування злочинів у цифровий час.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та дотримання принципів академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

© Автори статей, 2026

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 20, June, 12, 2026)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 4, June, 22, 2026)*

Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 5 June 2026) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, V. Shepitko, A. Kolodina, D. Kolodin, L. Arkusha, et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine; International Public Organization «Congress of Criminalists». Odesa: NU «OLA», 2026. 564 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats», held on 5 June 2026 by the National University «Odesa Law Academy». The conference brought together Ukrainian and foreign scholars, forensic experts, representatives of law enforcement agencies, practitioners, private experts and postgraduate researchers. The materials cover criminalistics innovations, digital technologies, artificial intelligence, expert support for justice, investigation of crimes in cyberspace, criminal law and criminological challenges of digitalization, as well as criminal procedure, operational-search and criminalistics aspects of documenting crimes in the digital age.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions and adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2026

© Authors of articles, 2026

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРОКУРАТУРИ ТА СЛІДСТВА
(КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ)
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ТА ПОЛІГРАФОЛОГІЇ
(м. Одеса, Україна)**

**NATIONAL UNIVERSITY «ODESA LAW ACADEMY»
FACULTY OF PROSECUTION AND INVESTIGATION
(CRIMINAL JUSTICE)
DEPARTMENT OF CRIMINALISTICS, FORENSIC EXAMINATIONS AND
POLYGRAPHOLOGY
(Odesa, Ukraine)**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ЮСТИЦІЇ
РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА
(м. Кишинів, Республіка Молдова)
NATIONAL CENTRE OF JUDICIAL EXPERTISE
MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
(Chişinău, Republic of Moldova)**

**ОДЕСЬКИЙ НАУКОВО–ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
(м. Одеса, Україна)
ODESA SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE
OF FORENSIC EXAMINATIONS
MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE
(Odesa, Ukraine)**

**МІЖНАРОДНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«КОНГРЕС КРИМІНАЛІСТІВ»
(Україна)
INTERNATIONAL PUBLIC ORGANIZATION
«CONGRESS OF CRIMINALISTS»
(Ukraine)**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ:

Сергій КІВАЛОВ – Президент Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., академік;

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ ОРГКОМІТЕТУ:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Денис КОЛОДІН – декан факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Лариса АРКУША – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор.

СПІВОРГАНІЗАТОРИ:

Ольга КАТАРАГА – директор Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії, д.ю.н.;
Пьотр ПЄТКОВИЧ – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
Дмитро КІШКО – директор Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України;
Антоніна ЧЕРЕМНОВА – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
Валерій ШЕПІТЬКО – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Дар'я МІНЧЕНКО – начальник відділу міжнародних зв'язків Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія», к.біол.н.;
Сергій СТАРОДУБОВ – декан факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Богдан ФАСІЙ – декан факультету судового та міжнародного права Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Євген ХИЖНЯК – декан факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент

- Віктор ЦИТРЯК** – заступник декана факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ГОЛОВА РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

ЧЛЕНИ РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Вікторія ГРИНЕВИЧ** – в.о. директора Центру поліграфологічних досліджень та тестування, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Ірина ПИШНЕНКО** – провідний фахівець відділу ліцензування, акредитації та забезпечення якості освіти, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК / УКЛАДАЧІ:

- Лариса АРКУША** – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
- Антоніна ЧЕРЕМНОВА** – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
- Пьотр ПЕТКОВИЧ** – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
- Валерій ШЕПІТЬКО** – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ЧЕРНОВ Олександр.....298
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПІДПИСІВ
У ЦИФРОВИХ КОПІЯХ ДОКУМЕНТІВ

ЮСУПОВ Володимир, КИСІЛЬ Наталія.....303
ІНТЕГРАЦІЯ МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИКИ У ПРАКТИКУ ПРОВЕДЕННЯ
СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

СЕКЦІЯ 4.

КРИМІНАЛЬНО–ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ВІД КІБЕРТЕРОРИЗМУ ДО АВТОНОМНИХ СИСТЕМ ОЗБРОЄННЯ

АРТЮХ Надія, КОЗАЧЕНКО Віталій.....308
КІБЕРБУЛІНГ У СИСТЕМІ ДЕТЕРМІНАНТ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ
МОЛОДІ

БЕРШАВСЬКА Анастасія.....313
ОРГАНІЗАЦІЙНО–ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ,
ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ ПОСОБНИЦТВОМ ДЕРЖАВІ–АГРЕСОРУ

ГОРБАЧОВА Ірина.....316
ІНФОРМАЦІЙНІ ВКИДИ ТА ЦИФРОВА ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ
ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

ЄРОФЕЄВА Ольга.....321
МОТИВИ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАВОЛОДІННЯМ СПАДКОВИМ
МАЙНОМ

КЛИМЕНКО Дар'я, КОЗАЧЕНКО Віталій.....324
ЦИФРОВІ ФОРМИ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ:
КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

КОЗАЧЕНКО Віталій.....329
ПРОБЛЕМА ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ:
КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

КУБАЄНКО Андрій.....334
ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНИХ ЗАГРОЗ

ЛУКАЩУК Каріна.....	338
ЦИФРОВІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ, НЕ ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОЗБАВЛЕННЯМ ВОЛІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	
ЛУЦЮК Павло.....	342
ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ВПЕРШЕ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ ТА СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ	
СИДОРЧУК Владислав, СИДОРЧУК Інна.....	348
КІБЕРТЕРОРИЗМ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА НАПРЯМКИ ПРОТИДІЇ	
СТЕПАНЕНКО Оксана.....	353
КІБЕРНАСИЛЬСТВО ЯК САМОСТІЙНА ФОРМА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	
ТІТУНІНА Катерина.....	358
ПРОТИДІЯ РАДИКАЛІЗАЦІЇ ТА ГІБРИДНИМ ЗАГРОЗАМ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
ЦЕХАН Дмитро.....	362
ІДЕОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	
ЦИТРЯК Віктор.....	367
ЕФЕКТИВНІСТЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ В ПЕНІТЕНЦІАРНИХ УСТАНОВАХ	

СЕКЦІЯ 5.

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У ЦИФРОВИЙ ЧАС

АЛБУЛ Сергій.....	372
КРИМІНАЛЬНА РОЗВІДКА ЯК СИСТЕМНИЙ ЕЛЕМЕНТ КОМПЛЕКСНОЇ МОДЕЛІ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
ВАЩУК Олеся.....	377
ПРОБЛЕМИ ДОСТОВІРНОСТІ ФОТО- ТА ВІДЕОДОКАЗІВ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ DEERFAKE-ТЕХНОЛОГІЙ	

DOI <https://doi.org/10.32837/11300.33625>

Цехан Дмитро

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри оперативно–розшукової та поліцейської діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6503-6985>
e-mail: dimatsekhhan@gmail.com*

ІДЕОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Проаналізовані основні аспекти щодо трансформаційних процесів формування та функціонування злочинних угруповань в умовах збройного конфлікту. Визначені основні напрями трансформації організованих форм кримінальної активності, зокрема й у частині створення організованих злочинних угруповань, а також особливості встановлення впливу на окремі соціальні процеси в умовах збройного конфлікту.

Ключові слова: збройний конфлікт, організована злочинність, організоване злочинне угруповання, ідеологія формування та функціонування організованих злочинних угруповань.

Tsekhan Dmytro

*Doctor of Legal Sciences, Professor,
Chief of the Department of Operational Investigation and Police Activities
National University «Odesa Law Academy»,
Odesa, Ukraine*

IDEOLOGY OF THE FORMATION AND FUNCTIONING OF ORGANIZED CRIMINAL GROUPS IN CONDITIONS OF ARMED CONFLICT

The main aspects of the transformation processes of the formation and functioning of criminal groups in the context of armed conflict are analyzed. The main directions of the transformation of organized forms of criminal activity are determined, in particular in terms of the creation of organized criminal groups, as well as the features of establishing an influence on individual social processes in the context of armed conflict.

Keywords: armed conflict, organized crime, organized criminal group, ideology of the formation and functioning of organized criminal groups.

Формування та подальше функціонування стійких та системно функціонуючих злочинних угруповань завжди супроводжувалось відповідними психологічними[1;6] та ідеологічними засадами[2;3;5], які трансформувались відповідно до конкретних соціально–економічних умов у межах реалізації організованою злочинністю як складним соціальним явищем своєї функції адаптивності. В історичному розрізі це доволі чітко демонструється поступовою трансформацією «злочинської ідеології», для якої були характерні стійкі поведінкові патерни, котрі трансформувались під впливом соціально–економічних змін, зокрема від повної заборони контактів із правоохоронними органами та підтримки держави до встановлення лідерами кримінального середовища неформальних дружніх відносин із представниками органів державної влади, а в окремих випадках паралельне поєднання функції лідерів ОЗУ та виконання функцій представників органів державної влади чи місцевого самоврядування. У той же час, слушно звернути увагу, що триваючий збройний конфлікт закономірно формує нову соціально–економічну реальність, значно впливає на роботу правоохоронних інституцій щодо постійного та системного контролю над організованими формами злочинної діяльності, що створює передумови для розвитку нових ідеологічних підвалин формування та функціонування організованих злочинних угруповань.

У період збройного конфлікту злочинність перестає бути виключно латентним або суто кримінальним явищем, натомість набуває ознак паралельної системи влади, здатної впливати на економічні, політичні, інформаційні та безпекові процеси, що набуває особливо активного вираження у прифронтових регіонах, на тимчасово окупованих територіях, а також на територіях, які були деокуповані ЗСУ і де проведені стабілізаційні поліцейські заходи, але повний контроль над оперативною обстановкою не відновлений. Зважаючи на це, можна відзначити, що ідеологія злочинних угруповань у таких умовах виходить за межі традиційної кримінальної мотивації, трансформуючись у комплексну систему переконань, виправдань, цінностей та механізмів легітимізації протиправної діяльності.

В умовах війни або тривалого збройного протистояння виникає особливий криміногенний простір, у межах якого організовані злочинні угруповання адаптуються до нових соціальних реалій, використовуючи дестабілізацію державного управління, ослаблення контролю за територіями, зростання незаконного обігу зброї, масові міграційні процеси та психологічну травматизацію населення. Саме ці фактори формують підґрунтя для появи специфічної кримінальної ідеології, яка базується на принципах силового домінування, виправдання насильства, культивування автономності від держави та створення альтернативних центрів впливу.

Ідеологія злочинних угруповань у воєнний період виконує не лише функцію внутрішньої консолідації учасників, але й забезпечує формування системи колективної ідентичності, яка дозволяє учасникам сприймати свою діяльність як

соціально допустиму або навіть необхідну. У таких умовах злочинна діяльність часто маскується під псевдопатріотичну, військову, гуманітарну або «захисну» діяльність. Це створює небезпечний ефект розмиття меж між легітимною силовою активністю та організованою злочинністю.

Ключовим елементом ідеології злочинних угруповань у період збройного конфлікту є концепція «силової справедливості», відповідно до якої право сильнішого замінює механізми державного правосуддя. Учасники таких структур формують переконання, що в умовах війни правові обмеження втрачають значення, а досягнення результату будь–якими засобами є виправданим. Подібна деформація правосвідомості створює сприятливі умови для легітимізації рекету, мародерства, незаконного обігу зброї, контрабанди, торгівлі людьми, рейдерства та інших форм організованої злочинної діяльності.

Особливістю функціонування злочинних угруповань в умовах збройного конфлікту є їхня здатність інтегруватися у військові, політичні та економічні процеси. Частина таких структур виникає на основі колишніх кримінальних об'єднань, які адаптуються до нових умов, інша – формується безпосередньо під впливом війни з осіб, які мають бойовий досвід, доступ до зброї та навички силового примусу. У результаті виникає феномен мілітаризованої організованої злочинності, для якої характерні високий рівень дисципліни, жорстка ієрархія, використання тактичного планування та застосування військових методів управління на що зверталась увага у наукових джерелах[4].

Ідеологічна модель таких угруповань часто базується на принципах закритості, абсолютної лояльності, культу сили та домінування інтересів організації над інтересами особи. Усередині угруповань формується власна система норм і правил поведінки, порушення яких карається жорсткими санкціями. Це забезпечує високий рівень внутрішньої керованості та ускладнює проникнення правоохоронних органів у злочинне середовище.

Важливою складовою ідеології злочинних угруповань у воєнний період є інформаційно–психологічний компонент. Злочинні структури активно використовують страх, дезінформацію, пропаганду та маніпуляцію суспільною свідомістю для зміцнення свого впливу. У регіонах з ослабленим державним контролем вони можуть формувати образ «альтернативної влади», яка забезпечує «порядок», «захист» або «економічну стабільність». Подібний механізм особливо небезпечний у ситуаціях тривалого конфлікту, коли населення втрачає довіру до офіційних державних інституцій.

У структурному аспекті ідеологія злочинних угруповань у зоні збройного конфлікту характеризується високою адаптивністю. Такі організації здатні швидко змінювати форми діяльності залежно від оперативної ситуації: від класичної кримінальної активності до участі у воєнізованих схемах, нелегальному постачанні ресурсів, контролі над логістичними маршрутами або використанні корупційних механізмів для проникнення у державний сектор. Унаслідок цього

організована злочинність набуває гібридного характеру, поєднуючи кримінальні, військові та економічні компоненти.

Окрему роль у функціонуванні таких угруповань відіграє економічна ідеологія виживання та надприбутку. Воєнний конфлікт створює дефіцит ресурсів, руйнує офіційні ринки та стимулює розвиток тіньової економіки. Злочинні угруповання використовують ці умови для встановлення контролю над потоками зброї, пального, гуманітарної допомоги, наркотичних засобів, цінних ресурсів та нелегальної міграції. У межах цієї ідеології війна сприймається не як катастрофа, а як середовище для отримання влади, прибутку та розширення сфер впливу.

Водночас необхідно враховувати, що тривале існування злочинних угруповань у воєнних умовах сприяє формуванню специфічної субкультури насильства. Постійна присутність зброї, нормалізація агресії, психологічна десенсибілізація до жорстокості та домінування силових методів вирішення конфліктів створюють передумови для глибокої криміналізації соціального середовища. Це становить особливу небезпеку для післявоєнного періоду, оскільки демобілізовані учасники незаконних структур можуть інтегруватися у мирне суспільство із збереженням кримінальної ідентичності та навичок організованого насильства.

На концептуальному рівні ідеологію створення та функціонування злочинних угруповань в умовах збройного конфлікту доцільно визначати як систему кримінально детермінованих переконань, норм, мотиваційних установок та механізмів легітимізації протиправної діяльності, що формується під впливом воєнної дестабілізації та забезпечує організаційну стійкість, внутрішню консолідацію, виправдання насильства і розширення сфер незаконного впливу в умовах ослаблення державного контролю.

Таким чином, збройний конфлікт виступає не лише фактором дестабілізації безпекового середовища, але й каталізатором трансформації організованої злочинності у більш складну, адаптивну та ідеологічно обґрунтовану форму кримінальної діяльності. Це вимагає формування нових концептуальних підходів до протидії організованій злочинності, які повинні враховувати не лише оперативнорозшуковий чи кримінальноправовий компонент, але й інформаційнопсихологічні, соціальні та безпекові аспекти функціонування злочинних угруповань у період війни.

Перелік використаних джерел:

- 1.Дмітрієва С.М., Самусь І.І. Психологія злочинної групи та її лідера. Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. 2016. №3. (31) С.22–26.
- 2.Дрьомін В.М. Інституційна теорія злочинності та криміналізація суспільства: автореферт дис... докт. юрид. наук: 12.00.08. Одеса. 2010. 40 с.
- 3.Кушкович А. Зарубіжний досвід дослідження динаміку культу та кримінальної трансформації. Юридичний вісник. 2024. №4. С.167–173.

4.Мартиненок Д.О. Криміналістична класифікація злочинних угруповань парамілітарного типу. Південноукраїнський правничий часопис. 2020. № 4. С.85–90.

5.Рущенко І.П. Соціологія злочинності: монографія. Харків. Вид–во Національного ун–ту внутріш. справ. 2001. 310 с.

6.Цехан Д.М., Яцкевич Р.В. Стійкість організованих злочинних угруповань як міждисциплінарна категорія. Наука і правоохоронна. 2026. Вип. 1 (71). С.73–79.